
AIHM'DEN ATİNA'YA "ŞERİAT" CEZASI

20.12.2018

Deutsche Welle (19 Aralık 2018)

AIHM Batı Trakyalı bir Türk'ün açtığı davada, Yunanistan'ı ülkedeki Müslüman azınlığa şeriat kanunları dayattığı ve medeni hukuktan faydalanma fırsatı tanımadığı gerekçesiyle mahkum etti.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM), dini azınlıkların mensuplarına kendi iradeleriyle medeni hukuktan faydalanma fırsatı tanınmamasını ayrımcı muamele ve azınlıkların korunması alanında bireysel seçimini özgürce dile getirme hakkına yönelik ihlal olarak değerlendirdi. Azınlığa mensup bireylerin azınlık çerçevesine hapsedilemeyeceklerine vurgu yapan AIHM, azınlık haklarından faydalanıp faydalanmamanın bireylerin özgür iradelerine bağlı olduğu mesajı verdi.

Davanın tarihçesi

Hatice Molla Salih adlı, Gümülcinede yaşayan Türk kökenli Yunan vatandaşı, kocası Mustafa Molla Salih ile 2003 yılında noter huzurunda bir vasiyetname yaptı. Karı koca, vasiyetname ile mal varlıklarının öldükten sonra diğer eşin üzerine kalması konusunda anlaştı. Mustafa Molla Salihin 2008de ölmesinin ardından çiftin Batı Trakya ve İstanbuldaki malları Hatice Molla Salihe kaldı. Ancak Hatice Molla Salihin iki görümcəsi, şeriat hukukuna aykırı olduğu gerekçesiyle vasiyetnameye itiraz etti.

Yunanistan'daki birinci derece ve temyiz mahkemeleri noter belgesini yeterli bulup Hatice Molla Salih'e hak verdi. Yunan Yargıtayı ise Yunanistanın geçmişte imzalamış olduğu Atina ve Lozan Antlaşmaları gereği, miras konusunda Müslüman azınlık için şeriat kanunlarının geçerli olduğuna hükmederek alt mahkemelerin kararlarını bozdu. Yargıtay kararı üzerine Hatice Molla Salih kocasının kendisine bıraktığı malların dörtte üçünü kaybetmiş oldu.

AIHM süreci

Konu 2014 yılında AIHM gündemine taşındı. Yargıtayın, görümceleriyle arasındaki miras sorununda kendisine medeni hukuk yerine şeriat hukukunu uygulamasıyla mallarının çoğunu kaybettiğini belirten Hatice Molla Salih, ayrımcılık gördüğünü ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini savundu. Şeriat uygulamasına karşı çıkan Müslüman azınlık mensuplarının temel haklarının ihlal edildiği tezini öne süren Salih, şeriata dayalı hukuk sisteminin yürürlükte kalması durumunda, Müslüman azınlığa mensup bireylere seçme hakkı tanınmasını istedi.

Yunan hükümeti ise AİHM önünde yaptığı savunmada, Yargıtayın aldığı kararın Yunanistanın taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla uyumlu olduğunu belirterek Batı Trakya'daki şeriat hukuku uygulamasını savundu. Hatice Molla Salihin dine dayalı hiçbir ayrımcılık görmediği ve Yargıtayın kararının Yunanistandaki Müslüman azınlığı koruma amacı güttüğü tezlerini işledi. Hatice Molla Salih davasının Avrupada çok kültürlülüğe saygı ve dini topluluklara uygulanan politikaların oluşturulmasındaki zorluklar dikkate alınarak görülmesini istedi.

Lozan şeriat demiyor

Yunan hükümetinin tezleri AİHM tarafından yeterli ve geçerli bulunmadı. AİHM, Yunanistanın Sevr ve Lozan antlaşmalarını imzalayarak Müslüman azınlığın geleneklerine saygı duyma yükümlülüğü altına girdiğini hatırlatmakla birlikte, bu antlaşmaların Yunanistana şeriat kanunlarını uygulama zorunluluğu getirmediğine vurguda bulundu. Lozan Antlaşmasında müftülerin yükümlülükleriyle ilgili hüküm olmadığını belirten AİHM, antlaşmanın dini uygulamalarla ilgili olarak hiçbir spesifik organa hukuki yetki tanımadığına dikkat çekti.

Gerekçeli kararda, çok sayıda uluslararası organın Yunanistandaki şeriat uygulamasını eleştirdiğine de işaret edildi. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliğinin, Lozan Antlaşmasını insan haklarının korunmasıyla ilgili Avrupa ve uluslararası planda hazırlanmış belgelerden kaynaklanan yükümlülükler ışığında yorumlaması konusunda Atınayı uyardığı anımsatıldı.

"Vatandaşlarına şeriat dayatan tek Avrupa ülkesi"

Mahkeme, azınlık üyelerinin kendi iradeleriyle medeni hukuku seçmelerinin yasaklanmasını ayrımcılık olarak değerlendirdi. Bu yasağın, bireylerin azınlık haklarından yararlanıp yararlanmama konusunda özgürce karar verebilme haklarının ihlali anlamına geldiğine hükmetti. Kararda, bu davanın, Yunanistanın Avrupada vatandaşlarının bir bölümüne, kendi iradelerine rağmen şeriat kanunlarını zorla dayatan tek Avrupa ülkesi olduğunu gösterdiği de not edildi.

Kararın maddi tazminata ilişkin bölümü ileri bir tarihte açıklanacak. Davacı Hatice Molla Salih, maddi ve manevi tazminat olarak Yunan devletinden 1 milyon euro talep ediyor.

Yunanistan, büyük ölçüde Avrupadan gelen baskılar sonucunda, 15 Ocak 2018 tarihinde yürürlüğe giren yasal bir düzenlemeyle Müslüman azınlığın ailevi sorunlarının çözümünde şeriat kanunları uygulanması mecburiyetinden vazgeçti. Evlilik, boşanma ve miras konularında müftülerin devreye girebilmesi için bundan böyle tüm ilgili tarafların onayı gerekiyor.

Kayhan Karaca / Strasbourg

© Deutsche Welle Türkçe